

Pretulu prenumeratiunei
pentru partile Austriei si
Ungariei: pe 1. anu 4 fl.
pe 1/2 anu 2 fl. v. a.
pentru alte tieri pretulu
indoitu.

SPERANTIA.

Fóia literaria-bisericésca.

Banii de prenumeratiune
si corespundintiele sunt
de a se adresa franco
catre Redactiunea „Spe-
rantiei”, la Aradu, strat'a
Capelei, Nr. 26.

Organulu societatei de lectura a teologiloru romani din Aradu.

Foi'a acést'a sub auspiciile superioritatei scolastice ese de dóue ori la luna, anume la 1. si 15. a fiesecareia luni, sub redactiunea colegiala a teologiloru: *Custante Gurbanu, Ioanu Besanu, Iustinianu Cernetiu si Georgiu Morariu.*

Predica

pe Domenic'a antáia dupa cea a tuturoru
santiloru.

(de C. Gurbanu.)

„Veniti dupa mine, se ve facu
venatori de ómeni.” (Mat. 4, 19)

Invetiaturele iub. asc., ce ni le potemu castigá din cuvintele Stei scripture. ni propunu adeverat'a intieleptiune: in aceste se intrunescu conceptele curate despre moralu si despre viéti'a pacifica. singure numai aceste ni potu castigá odihna sufletésca. si numai aceste ne potu feri de alunecárilu in pecate. Aceste. pentrucá sunt intemeiate pe adevaturi neinsielátórie. — aceste. pentrucá ni propunu invetiature sublime despre totu ce trebue omului se scia si se faca. ca se-sí mantuésca sufletulu de ispitele diavolului. De aci se splica si aceea iub. asc. cá ori-care omu. carele voiesce a pasi naintea omenimeii cu scopulu de a lati moralitate. trebue se se baseze pe invetiatur'a evangheliei. altcum insedaru se ustenesce. „Ceriulu si pamentulu va trece — dice Mat. (c. 24. v. 35.) — éra cuvintele mele remanu.”

Si in adeveru! Se strécorara preste omenime mai multu de optuspediece sute de ani. de candu s'au auditu pe pamentu antáia data aceste cuvinte de mare insemnetate. Câte generatiuni bune rele au peritu si s'au ivitu in acestu restimpu. si óre carea dintre ele le-au resturnatu?! — O Ddieule. mare este puterea ta. faptele maniloru tale necuprinse. deci care dintre noi pamenteni. creaturele tale. va poté catu de putienu detrage din asiadiementurile tale. Tu Dómne dupa inalt'a ta intieleptiune ai latitu in lume principiile sante ale moralitatii cresinesci. pe care se intemeiadia fericérea nóstra. te ai coboritu din ceriu. te-ai miesioratu pana de ai luat fire omenésca. ma te ai pusu in corelatiuni cu creaturele tale. ti-ai

alesu barbati dintre noi pecatosii. i-ai adaptatu cu sciintie si invetiature. ii-ai infrumsetiatu cu puterea darului. ii-ai chiamatu se i faci venatori de ómeni. ca noi fapturele tale cele alese. prin cuvinte vii. prin insusi invetiaceii tei se ne informámu despre invetiatur'a ta. ce ai propagatu. despre acele cuvinte. cari voru remane anca si dupa trecerea ceriului si pamentului!

Iub. asc! In cuventarea mea de adi vi voi vorbi cateva cuvinte mai antáiu despre invetiatur'a evangheliei. carea va tiené si dupa trecerea ceriului si a pamentului. aratandu mai vertosu. cá pentru ce este ea vecinica: dupa aceea voiu aplicá invetiatur'a acést'a la modulu vietuiriéi nóstre. cercandu mai alesu. cá incátu o implinimu noi asta-di. Fi-ti cu luare aminte!

I.

Iubirea lui Ddieu catra ómeni. o! nime nu o poté descrie. Elu. carele singuru cu corpu omeneseu a venitu in lume. ca se arate lumina. singuru s'a facutu invetiatoriu. Elu n'a voitu se orbecámu in intunerecu. n'a voitu mórtea pecatosului. ci ca se se întórea si se fia viu. a venitu singuru in lume. a radicatu faci'a cea respandietória de lumina. ni-a arataru calea cea catra mantuire. pe carea. a indrumatu pre celu credietoriu — se mérga. credinti'a la mantuitu. . . .

Ce invetiature sublime! óre care dintre ómeni le-ara poté propaga? — „Veniti dupa mine — dice catra doi pescari. — veniti dupa mine. se ve facu venatori de ómeni” (Mat 4. 19.) Si atunci Petru si Andreiu. doi frati izrailteni indata lasandu mregele sale. s'au dusu dupa diensulu. Trecandu dela acelu locu. a mai observatu doi frati pescari. erau fiii cutáru Zevedeu: Iacobi si Ioanu. cari la simpl'a provocare lu insotira. Si acesti. o acesti pescari au

fostu chemati de a cuceri lumea, a se face venatori de ómeni!

Asia este iub. asc! — Domnulu nostru Is. Cr. li dadu arm'a, ii-intari cu munitiuni si ii-tramise apoi se veneze ómeni, se supuna tieri sub stepanirea loru. — Deci, veti intrebá, cu potintia se fi fostu, ca o mana de ómeni se seversiésca atari lucruri? — Órdele feróce ale stepaniriloru lumesci, poterile intrunite aloru milióne de ostasi s'au convinsu despre neposibilitatea acést'a; deci cum poté fi, ca nescari pescari se pestréca poterea acelor'a?

Si totusi s'a intemplat. —

Si s'a intemplat, pentru cá arm'a pescariloru n'a fostu din feru, munitiunile loru n'au fostu cetati, averi, bunuri, ce se ruginescu si se rumpu, ci ei s'au intrarmatu cu daru ddieescu, cu principii neresturnabile, cu adeveru si dreptate. „Ce tie nu ti place altui'a se nu faci!“ — Éta unu adeveru, unu principiu, pe care se baséza moralitatea, ce au propagatu galileenii, si care óste a cutarui-va domnitoriu pamentenu o va poté resturná, care creatura de pe acésta lume va trage la indoiéla adeveritatea ei?

Mantuitorulu Cr. a profesatu iubire, ni-a impusu cá nunumai pre prieteni, ci se iubimu si pre inimicu, ni-a pusu detorintie cum avemu de a ne portá fatia cu Ddieu, fatia cu mai marii si parintii nostri, ce trebue a implini pentru deaprópele si pentru noi, cum trebue se ne pazimu de ispitele diavolului, de pecate ca se ni castigámu mantuirea sufletului. Elu singuru nunumai cu euventulu, ci si cu esemplulu seu a sternitu in noi supunere catra legi, indeletnicire in virtuti, esercierea fapteloru bune crestinesci: elu a scosu din sinagoga seet'a cea latita a fariseiloru, cu carea s'a luptatu indelungatu. N'a intrelasatu nici o ocaziune binevenita de a nu splicá invetiaceiloru detorintiele ce au ómenii a implini in acésta lume, ca se póta dobandi marire si bucuria in cealalta, li-a vorbitu despre totu ce e necesariu a sei. — si in fine medilocindu-li dela Tatalu intarire cu poterea Duchului Santu, li-a tramisu se vestésca euventulu lui la tóta zidirea, li-a tramisu la tóte némurile, ca se li descopera credintia adeverata, modrulu de vietuire pentru de a se face fericiiti, li-a tramisu ca se cucérésca animi, se veneze ómeni. —

Si ei s'au supusu impunerii invetiatorulu loru.

Ei au vestitu euventulu lui in tóta lumea, Si óre potreamu presupune cá se fia fostu dubii in reusare? nu, nu s'au indoitu, cá erau insufflati de

curagiu pentru adeverulu, ce lu profesau, pasiau cu pasi securi catra meta, cáci gónele nu-i conturbau.

Astfelu a triumfatu crestinismulu, si crestinismulu trebue se fia vecinicu, precum neresturnabile sunt principiile pe care este basatu. Trebue ca cuvintele fundamentali ale crestinetatii se dureze in infinitu, cáci Dómne! cine va poté resturná adeverulu si dreptatea, cine va poté intunecá virtutea si iubirea, cine va pote nemici credintia si sperantia — crestineloru adeverati!? O! unulu ca acéla, care s'aru si incercá la un'a ca acést'a, e desbracatu de tipulu lui Ddieu, in acéla nu este semtiu de omenia.

II.

Se trecemu acumu la adou'a parte a euventarii: se vedemu cum implinescu crestinii de adi detorintiele sale deobligatorie. — O! me infioru, candu mi se presinta spactaclulu loru inaintea ochiloru. Ici vedu omulu, creatura cea dupa tipulu si asemenarea lui Ddieu, ciuntata de membrele sale, schimosita de influintiările esterióre ale pofeloru lumesci. — cóle vedu genunchii plecati inaintea cutarui-va idolu realu séu nascocitu. — Candu privescu preste o multime de ómeni, paremi-se cá printre ei vedu multi deosebiti de ceialalti crestini, cari intre sine faurescu planuri, care de care mai reutatiose pentru desvoltarea adeverulu si dreptatii. Asia mi se paru, ca si candu li-asu audí durduirea tonului, indireptatu spre dirimarea institutiuniloru bune, spre stricarea moravuriloru. Astfelu de ómeni iub. asc. potemu vedé mai la totu pasulu. Ei se euoscu de dupa accentele sale moderate si placute la audiu, din care inse candu si candu trimitu cate unu euventu sagetatoriu, cu scopulu de a te si nemici, numai ca elu se-si ajunga vre-unu bine óre-care. Amicéti'a acelor'a stá din lingusire, nisuintiele loru spre binele comunu sunt numai prefaceri: pentru documentarea nevinovatiei loru maculate, nu se stiescu a desanti numele lui Ddieu, ma sunt in stare a se lapedá de ai sei, de religiunea si de natiunea sa, de parintii, fiii si amicii sei, numai ca prin acést'a se póta dobandi vre-unu bine marsiyu si trecatoriu. Adí ii-vedi cu capetele plecate, se paru a posedé intieptiunea intieptiloru. — mane ii-vedi asuprindu veduve si orfani, oprimandu adeveru si persecutandu dreptate: ma, ce e mai multu — o me infioru! candu ii-privescu, cam cu o potere demagogica jafuescu diu'a la améti si inaintea ochiloru, fara de ai poté impedeá! — Astfelu de omeni, iub. asc. sunt multi — dorere! — sunt fóte multi! —

Si Dómnne! puterea ta e nemarginita. de ce nu i pedepsesci. de ce nu faci se incete. se nu asuprésca pre deaprópeleloru! Ací mi-vine se eschiamu cu Psalmistulu „*O Dumnedieule judeca-i, cadie prin planurile loru, prin multimea crimeloru loru restórma-i pentru cà s'au sculatú contra ta.*“ De ce Dómnne nu puni stavila atatoru nedreptatiri, de ce nu sterpesci de pe fati'a pamentului pre totu usurpatoriulu dreptatii si adeverului?! —

Dar indurate Dómnne. . . . mi-rovoeu cuventulu. — Cu anima franta éراسi me intoreu catra tine — o. nu grabi cu pedéps'a — astépta anca. ca baremu diumetate din creaturele tale se vina la cunoascinti'a de sine. Indura-te. càci pamentulu e impovoratu de pecatosi, chiaru in acésta santa casa a ta. suntemu indesuiti. — Tu celu ce nu voiesci mórtea pecatosului. ci ca se se întórca si se fia viu. indelungu rebdatoriule de ómeni Dómnne crutie-ne. astépta ca dóra baremu in óra unspredecea, ni va veni la socotéla multele nóstre pecate. —

Astfelu ne crutia pre noi Ddieu, bunetatea lui noi totusi nu o pricepemu. séu de-si o scimú: na ne silimu a ne emendá. pana nu ne cercetéza Ddieu cu vr'o pedépsa dintre ceste mici, cu vr'o nenorocire. morbu si altele. — Pentru cà crestine! dóra anca nu ai semtitu pana acumu nici o pedépsa alui Ddieu. — o nu te pre increde in virtutile tale. nu te fali cu portarea ta. nu cu faptele tale; „Se nu se laude celu intieptu intru intieptiunea sa. si se nu se laude celu bogatu intru bogati'a sa. si se nu laude celu tare intru tari'a sa: ci intru acésta se se laude totu celu ce se lauda. cà scie si cunósce. cà eu sum Domnulu. celu ce face mila si indurare.“

Toti suntemu pecatosi. toti suntemu demni de pepépsa: càci crestine te intrebú: de cate ori ai asupritu pre deaprópele? de cate ori ai calcatu su pitióre dreptatea? de cate ori ai ascunsu adeverulu? de cate ori ai comisú faradelegi? — Éta dar inventiatur'a lui Cristosu si a Apostoliloru unde a devenitu! — „Pocaitive. — strigá odinióra St. Ioanu Botezatoriulu — pocaitive. cà s'a apropiatu imperati'a eerimiloru.“ Ve pocaiti si voi. cà nu scitu timpulu si óra. candu va veni Fiiulu omenescu cà se vi céra socóta despre faptele vóstre. —

In fine, nu me potiu indepartá de acestu locu. nainte de ce nu asiu indreptá catra voi amiciloru.

unu cuventu confidentialu. *) Dau multiemita Atotpotintelui, pentru cà m'a facutu demnu de acésta destingere. pentru cà devenii la ocaziunea potrivita de a poté da eflusu sentieminteloru ce de multu le nutrescu in sinulu meu pentru voi. Dupace prin cuvintele de mai nainte m'am silitu a aratá puritatea invetiaturei crestinesci si decadinti'a morala de astadi. veti fi intielesu din ele: unde este de a tocmí. Noi fratiloru. noi suntemu chiamati de catra Mantuitoriulu pentru a ne pregati ca se fimu venatori de ómeni. In calitate de preoti si invetiatori avemu a ne respandí prin unghiurile si pe teritoriulu diecesei nóstre, unde avemu detorintia nedispensabile a ni desvoltá activitatea, a latí moralitate. a cuceri animi. — Preotulu este ostasiu luptatoriulu: inse dupa dis'a Apostolului la Efeseni 6.12 — „*nu este nóa a osti in contra trupului si a sangelui, ci asupra domniloru intunerecului, in contra spiriteloru celoru necurate.*“ — St'a maica beserica ne chiama pre toti se dâmu umeru cu umeru. se ni consolidâmu poterile si parerile si se pasimu pe terenulu activitatii; preotulu si invetiatoriulu sunt faptorii luminarii. — nu ve uitati de chiamarea vóstra! Au nu vedeti poporulu romanescu ce lipsa mare duce de voi. de lumina. — poteveti dar se stati cu manile in sinu! Discordi'a se nu o cunósceți intre voi. suprematisarea se nu vi-o insusiti. pecatulu se nu se înradecineze intre poporeni vóstri: drepaceea ascultati graiulu duiosu alu besericei si natiunei. si ori unde fi-veti, lasative a fi condusi de spiritulu luminarii, blandetieloru. fratietatii si inaintarii. cà numai asia vomu fi adeverati venatori de ómeni. si numai asia potemu reusá eu nisuintiele. ce tientescu la infflorirea besericei nóstre dreptmaritórie si la marirea poporulu nostru romanu. Amin.

Se infintiâmu reuniuni de cântu.

Déca deschidemu paginile istorieloru celoru mai vechi. potemu cu litere nestergibile ceti in ele momentuositatea. care guvernele natiuniloru de atunci au insusita cântului prin grandiósele institutiuni formate pentru acelu scopu. cà cântulu se fia unu obiectu separatu de studiu a omului si respective a instituteloru crescatóre de membri. de civi folositori ai statului.

* Cuvântul a scrisu a rostim-o autorulu in beserica catedrale din Acadu. in tipu de os celaru. conformu dispusetimiloru superioritatii institutiei obiectu.

Cumcă indemnulu spre moralitate și sentiementulu omului nemiecu nu-lu pôte în atâta cultivá casí cântulu: e o esperintia basata pe mii de ani.

Asia e! acest'a donéza ideii sublime: nobiléza anime, infrenéza pasiunele debilitátiloru omenesci: sternesce în peptulu omului o sincera pietate în rogatiunele sale cátra Ddieu.

La egipteni erá lege pentru instruirea în cântu a copiiloru. La ovrei cântarea tienenduse de cea mai esentiala parte a ceremoniei religionarie, aceea dimpreuna cu sciint'ia poesiei se propunea în renumitele scole ale profetiloru. La sinaieni au fostu anca în timpuriile cele mai veterane scole, în cari cântulu erá obiectulu celu mai de frunte și de mare ingrigire a propunerii. — ma și în timpul presinte dovedescu mare interesu în privint'ia cântului, pentru cá în Pecking sunt doi mandarini alesi, cari se ingrigeseu și priveghiéza asupra scóleloru de cântu. La greci oraculii și-anunciau profetiile lorú cântandu: de unde din acestu motivu potemu deduce: cá propunerea cântului n'a potutu fi delaturata.

Invatiaceii lui Pitagora trebuiau se cânte sér'a înainte de a-se culcá și demanétia de cu diori. — ca inaltanduse pe aripele sublime ale cântului și spelanduse de petele slabitiuniloru omenesci anim'a lorú: spiritulu lorú se fia mai capace pentru a cuprinde inspiratiuni și idei geniali.

În onórea lui Apollo esistau mai multe melodii, cari grecii anca în copilaria le invetiau: ma precum ni descóperem istoria greciloru, la ei neci o serbare nu se esecutá fara cântu. —

La stramosii nostri, la romanii anticii, anca joecá o rola însemnata, de órece potemu ceti anca și despre imparatii lorú: cá ei pan' la virtuositate se perfectonau în cântu. —

Scoalele de cântu s'au infintiatu anca în secolii primitivi ai crestinismului, atunci candu cântulu s'a imbracatu în costumulu religionariu. Dela secolulu XI, s'a estinsu cântulu prin asia numitii: *Troubadouri*, cari erau nesece acteri, comedianti ambulatori: — dela cari apoi s'au infintiatu și scoalele de cântu, melodiele de amoru, cari în secolulu XIII, erau la culmea lorú.

Melodiele, cari se proponeau în scoalele aceste au fostu în patru tonuri. — în quartetu. Dar' nu multu dupa aceste în Franc'ia și German'ia s'a propasu cântulu lulescu cum și artea musiceii instrumentale. Locu stabilu înse numai în Itali'a a capetatu cântulu în patri'a favorita de natura cu o clima blanda, care sternesce aspiratiuni geniali: aci si-au capetatu cântulu

unu nutritoriu potericu în individulu *Francisco Durante*, care a constituitu o scóla noua. De aici apoi s'a estinsu preste tóte tierile culte ale Europei, asia încatu adi dejá se afla în totu statulu înaintatu în cultura, care scoli de comunu se numescu: *conservatoriu*.

Dar fia destulu atát'a, de órece nu mi-a fostu intentiunea a face istoria cântului, aceste date pomenite sunt destule pentru a aprobá: cumca aceia, caror'a li-au fostu incredintata causa santa a culturii poporului, în totu loculu și totudeuna, au însusitu cântului o însemnata grandioasa.

În instituttele nóstre înse, cestiunea cântului e unu lucru secundariu. Atata e totu, ce se invétia în scólele elementare, cari cântari mai vertosu pentru ceremoniele besericesci sunt de lipsa, apoi și acele se propunu fara neci o regula, séu cunoscentia de cote.

Timpulu de adi pretinde regularea acelor'a, pretinde imperiosu, ca se ne scuturamu se ne spelamu de pulberea produsa de ventulu noriloru secolari. . Acumu norii au disparutu și radiiele binecuventate ale santului sóre a culturii ni lulescu: vedemu . . . ne vede și lumea și nu avemu motivu de scusa la întrebarea ei: pentru ce nu ni regulamu tréb'a și în asta privintia cu mai multa energia? — pentru ce nu ni spelamu ochii de acea pulbere, cáci sórele pentru toti lulesce, pentru toti imparte radiiele sale sublime ale prosperarii. —

„Multu au asudatu dascalii besericeii și altii cresecatori ai némului omenescu — dice Constantinu Log'a. — ca se aduca cântarea la trépt'a cea mai coversita.“ Seimu pre Orfeu poetulu cu fluer'a și cu préfrumosulu seu versu a fi trasu pre ómeni din paduri și din codri la viét'ia societatii: și asia din salbatacia i-a adusu la omenire. Au nu poporulu israelitenescu prin cantari și prin sunetulu organeloru dedea lauda lui Savaotu (Ddieu)? Seimu cá însasi dieimea prin sunete și în tonu de buclumu, prin straluciri de fulgere și între tunete a datu lui Moise și la totu Israilulu legi în muntele Sinai? Au nu muscalii cu tóta Rus'ia prin cantarea cea fórté desfetatória, care o audise ei la Constantinopolu (Tiarigradu), aprindenduse de pofta catra legea ortodosa. — au trecut la crestinetate?“

Precum am premisu la începutu: cântulu cultivédia indemnulu spre moralitate: ni dá ideii sublime, nobilédia anim'a, infrenédia pasiunele omenesci, sternesce în peptulu omului o sincera piatate catra Ddieu, elu descépta sentiementu nobile, și însuffetire.

Intrebu acumu, on, lectori: óre din cele premise

nu merita mai mare considerare?... nu merita mai multa spriginire cestiunea acésta si la noi?

E o esperintia generale: cà la o musica frumósa cum se silesce mieu si mare ca se-o asculte, cum vibrédia córdele semtiemintelu tuturora, cum ne petrunde anim'a de aduncu o melodia trista a musice!... ce voia ni dà, cum ne insufletiesce si face de seuitamu necasurile.

O melodia vesela a musicei!.. Tocma asia, ma dóra si mai profunda impresiune facu melodiele musice vocale: pentrucà la ascultarea acestora totu deodata si intielegemu nunumai cu anim'a ei si cu mintea: in càntu asiadara doua impresiuni vinu nainte. Cantarea frumósa, mai vertosu quartetulu in totu loculu. asia d. e. in beserica: sternesce o interesare viua impreunata cu o intima pietate in pepturile ascultatoriloru. In acést'a privintia anca trebue a satisfice, càci monotonismulu nu e bunu. pana candu melodi'a in cantare ne delectédia.

Cantulu si predica conformate spiritulu timpulu. chiama mai vertosu la beserica, ér' afara de beserica asisderea càntulu si music'a anca santu uneltele. prin cari socialismulu si totu deodata cultura capeta unu aventu potericu si infloresce!

Si pana atunci ilara, pana candu timpulu si impregiurarile voru aduce cu sine, ca in scólele nóstre càntulu se nu se socotéscia de unu lucru secundariu, pana candu dóra si noi vomu avea mai multi barbati calificati si in acésta arta frumósa. — si pana atunci — dicu — nu va face nime unu servitiu mai bine primitu causei acesteia — decatu aceia: cari dupa potintiele loru voru lucrà, ca celu putieniu in orasie locuite de romani se se infiiutiedie *reuniuni romanesci de càntu*.

Lipsesce numai bunavointia, si s'ar potè spriginí si inaintá in tóte orasiele locuite de romani — caus'a acést'a. Totu individulu de ori ce ocupatiune, ar' potè santi o óra doue pe septemana pentru asia scopu salutaru, petrecatoriu si recomandabilu pentru distractiune. Preste cati-va ani mai apoi, prin reuniunile aceste, cantulu armoniosu s'ar strecorá si in massa poporulu si prin acést'a ar' cresce mai tare dóra armonia si intre noi.

Se infiiutiãmu dar' reuniuni, acàroru scopu principalu se fia constituirea si invetiarea cantariloru besericesci si natiunale lumesci pe patru tonuri, séu in quartetu, — prin care in adeveru melodiele nóstre devinu admirabile!

G. Morariu.

Biografi'a Mitropolitulu Sav'a, si istoricii serbesci.

Mai de multe ori s'a facutu in foile publice romane amintire despre martirulu besericei nóstre resaritene, Mitropolitulu Ardélulu Sav'a Brancoviciu, care a guvernatu beseric'a romana 24. ani. Mai de curundu s'a crisu despre densulu in foi'a „Transilvania“ dupa istorisirea lui Mihailu Cserei, unde cu colori grozavi se depingu suferintiele acestui Ierarchu. (v. „Trans.“ Nr. 16. pag. 184. anulu 1869.)

Aceste impregiurari mi-au datu si mie indemnu se aduce la lumina unele date istorice despre fericitulu martiru.

Sav'a Brancoviciu a avutu frate mai teneru pre Georgiu, pre carele l'a inzestratu cu invetiature frumóse si l'a facutu barbatu alesu. Acestu Georgiu a scrisu in limb'a vechia serbéscia, istori'a serbiloru dela inceputu pana la mórtea imperatulu Leopoldu in 5. carti. In istori'a acést'a se afla si biografi'a fratine-seu Sav'a.

Ioanu Raiciu, fostulu archimandritu pe la anulu 1790 alu monastirei Covila din comitatulu Baciului, a compusu o istoria a diverselu popóre slovene si a tiparitu-o la anulu 1794—5 in Vien'a asemene pe limb'a sloveno-serba. — Raiciu la compunerea istoriei sale, fórte multu s'a folositu de istori'a lui Georgiu Brancoviciu, carea si astadi se afla ca manuscrisu in archivulu metropoliei serbesci dela Carloveti. Jace in pulbere de 160. ani. — Nu cu nedreptulu face partid'a nationale serba dela congresulu serbescu, desfiintiatu acumu de curundu, imputare Ierarchiloru serbi pentru netiparirea ei, cari pe langa atate mari venituri, a lasatu acea carte la intunerecu, prada pulberei si moliiloru.

Multe intemplari demne de sciutu si pentru noi romanii se afla scrise in istori'a lui Georgiu Brancoviciu. Voiu se amintescu numai unele, precumu: impacarea lui Radu si alui Bogdanu prin mitropolitulu Romaniei Massimu asisderea Brancoviciu; despre Iacobu despotulu (ereticulu); Mihailu Bravulu, despre care scrie, cà Bulele turciloru — adeca muierile loru — infricau cu numele préviteazu alui Mihailu Voda pre pruncii sei cei plangatori, dicandu: Susa, Michailu Begu, gyiler; ce va se dica: Taci, cà vine Michailu Vod'a.

Fratele Mitropolitulu Sav'a, istoriculu Georgiu, anca au avutu dela ursita trista sórte. Si elu au patimitu in inchisóre 22. ani, unde a si repausatu.

Not'a trad. Ca se p'óta cetitoriuu mai bine intelege cele ce vinu înainte in biografi'a metropolitulu Sav'a, socotescu a fi de folosu a arat'a aci pe scurtu ramulu genealogiei familiei Brancovicesciloru, din care a resaritu metropolitulu Sav'a, — dupa cum se afla acela la Raiciu.

1.) Vucu Brancoviciu, ginerele enézulu Serbiei, carele si-a pierdutu pe campulu mierleloru in 15. Iuniu 1389 si stepanirea si viet'a in resbelulu cu turcii, a avutu fiu pre

2.) Georgiu despotulu Serbiei; fiulu acestuia a fostu

3.) Gregoriu; fiu lui au fostu

4.) Vucu si Lazaru; Lazaru a avutu doi fii, pre

5.) Demetriu si Georgiu si o fiia: pre Ruesand'a. —

Raiciu dice ca Ruesand'a a fostu casatorita cu Alesandru Lapusiménulu principele Moldaviei, pre care la alungase din scaunu Iacobu despotulu (eretichulu.) Fericitulu Sincal in Cronica la anulu 1566. serie despre Ruesand'a: „Paguba, ca a fostu din sangele celu adaveratu alu domniloru Moldovenesci, cea mai de pe urma,“ pentru ca si-a otravitu barbatulu. — Davidoviciu, care a scrisu pe scurtu istoria serbiloru la anulu 1821. spune despre Ruesand'a, ca n'a fostu serba, ci greca, si prin urmare Demetriu si Georgiu Brancoviciu, nu i-au fostu frati. — Constantinu Capitanulu in istoria tierci romanesci, publicata in Magazinulu istoricu pentru Dacia Tom. I. nr. 3. la pag. 172. serie ca Ruesand'a a fostu fi'a lui Petru Raresiu, inse num'a ei Helen'a a fostu feta de despotu serbescu.

Din aceste luminata se vede, ca Ruesand'a neci a fostu serba, precumu vrea Raiciu, neci a fostu greca, precumu serie Davidoviciu, — istoricii serbesci, ci a fostu romana, si Demetriu si Georgiu Brancoviciu n'au fostu fratii ei, ci p'óte inruditi cu mama ei.

Demetriu si Georgiu Brancoviciu aflanduse in servitiu la curtea cumnatulu loru Alesandru Lapusiménulu, celu d'antaiu s'a inosotitu cu Iacobu despotulu, si candu s'a ucisu acest'a prin Toms'a, acela a fostu slutitu la nari si transmisu la Mircea, care s'a induratu spre elu, pentru ca era din viti'a despotiloru serbesci, si i-a datu atare ténutu ca proprietate in partile Craiovei. Dela Demetriu acest'a a luat inceptuluu seu famil'a Brancoveniloru din tier'a romanésca, precumu arata Raiciu in istoria sa, cartea XI, capu IV. Despre acestu Demetriu dice unii a fi fostu bulgaru. Frate-seu Georgiu, capetandu concediu dela Sigismundu Batori, principele Transilvaniei, s'a asediatu in Ienopole (Boros-Iucu, cott. Aradu) si acest'a a avutu fiu pre

6.) Avramu. Despre Avramu serie precumu Raiciu asia si Davidoviciu, ca s'ar fi casatoritu dupa batalia lui Michailu avuta cu Sinan Bas'a, adeca pe la anulu 1596. — cu Ana din familia Iacociu, cu care a avutu pre fii:

7.) Moise. Danila si Georgiu. Moise s'a casatoritu si a avutu fiu pre Solomonu. Moise, morindu-i soci'a s'a calugaritu sub numele Mateiu, si elu a fostu celu d'antaiu episcopu alu Ienopolei. Fiulu seu Solomonu anca s'a calugaritu sub numele Sav'a, si elu s'a numitu Archiepiscopulu si Metropolitulu Ienopolei. — Georgiu a fostu maresialu in armata lui Michailu. Danila a avutu fiu pre

8.) Petru. Lazaru si Ioanu. Lazaru s'a calugaritu sub numele Lognu si elu a fostu ca si verulu seu Sav'a, archiepiscopu si mitropolitu in Ienopole, inse pentru turburarile turciloru a parasitu scanulu si trecandu in Tier'a romanésca, s'a asediatu in monastirea Comanu, unde a si repausatu. — Ioanu insuranduse, a avutu fiu pre

9.) Simeonu. Michailu. Vasiliu si Georgiu; a mai avutu si doa fiice, caroru nume inse nu se afla scrise.

Istoriculu Davidoviciu serie despre Demetriu si Georgiu Brancoviciu, cari s'au aflatu langa Alesandru. — ca ei nu s'au trasu din familia lui Vucu Brancoviciu, ci sunt rapitori de numele acest'a, caei Gregoriu de sub nr. 3. a avutu numai pre Vucu. Or' de Lazaru nu se afla a fi fostu fiulu lui.

Biografi'a Metropolitulu Sav'a. de dupa istorisirea fratelui seu Georgiu, se afla la Raiciu in urmatoriuu tipu: **Capulu alu VI. despre Simeonu dupa aceea Sav'a Brancoviciu si intimplarile serbiloru de atunci.**

§. 1 La atata seracia si amaretiune devenisera serbii de atunci, catu nu aveu nici locu statornicu pentru locuinta sa, ci imprasciendu-se prin Transilvania, prin Moldavia si Romania ca supusi ai domnitoriloru acelor'a, se nutreu cu pane plina de lacrimi, remanendu numai unu numeru micu in ténutulu Ienopolei. In Sirmiu dupa ce l'a cuprinsu Turcii, gemeu sub jugulu sclaviei si dedeu dajde peste mesura. Era cei ce remasesera in Serbi'a, in salasluintiele sale vechi, rabdau nenumerate amaretiuni si suferintie si de multe ori dela stapanitorii sei erau constrinsi a prinde armele in contra fratiloru sei si a crestiniiloru. Si intru atatu erau supusi si apasati in tote partile mai susu amintite catu, nici in numerulu omeniloru nu-i numerau, ce se p'óte vedé de acolo, caei nime n'au lasatu in scrisu despre dinsii nici o litera, catu se pare ca si numele lor ar fi stersu din numerulu viiloru. Uniculu istoriculu Brancoviciu nareadia despre intimplarile loru, dar nici acela nu intru atata s'au ingrigitu a descrié starea serbiloru de atunci, ci enumera numai intemplantile familiei si ale rudelor sale cu lunga istorisire, pregatinduse spre descrierea vietii sale. Aceea lunga istorisire a lui am socotitu eu aci pe scurtu a o aduce înainte, din carea cetitoriuu si-póte face atare intipuire si despre ceialalti serbi. —

§. 2. Ioanu Brancoviciu fratele Archiepiscopulu Logginu a avutu dela soci'a sa patru fii si doue fiice, acarora nume sunt: fiulu celu d'antaiu s'a numitu Simeonu, alu doilea Michailu, alu treilea Vasiliu si alu patrulea Georgiu. Dintre acesti ajungandu la etate de invetiatura antaiu nascutulu fiu alu lui Simeonu, mai antaiu a fostu invetiatu in casa parintelui seu intru dummedieése'a scriptura, dupa aceea dorindu a vedé si in partile de prim pregiuru datinele si comunicatiunea, prin midilocirea rudeniloru a cerutu dela parintele seu binecuvantare si demisiune si dintre acele rudenii concaletore au fostu dusu elu in tier'a unгурésca pentru vedere si esperintia. De aci reintornandu-se, a cercetat vechia patria a natuneii sale, Iliriculu, si ajungandu la Misi'a de diosu au trecut riulu Dunarei, si s'au abatutu in Tier'a romanésca pentru vedere si pentru de a cercetá pre unchiulu seu Logginu Archiepiscopulu, in monastirea Comanu, unde de catra unchiulu seu au fostu primitu ca unu fiu propriu cu mare bucuria, si nici ca mai voié se lu demita dela sine.

§. 3. Trecandu catu-va timpu, in loculu mai susu numitu in Ienopole s'au intemplantu mare mortalitate de ciurma, de carea au fostu rapitu si Ioanu cu unii dintre nascutii sei, caei in decursulu unei septemane a fostu immormentatu intru unulu momentu dimpreuna cu fiice'a sa cea mai mare, carea era logodita; era preste trei zile si doi fii ai lui, Michailu si Vasiliu s'au ingropatu langa parintele loru, numai unulu micu fiindu intre fratii sei si mai teneru in casa parintelui seu, Georgiu Brancoviciu remanendu viu, dar nu se poté pune nici o sperantia in vietia dinsului, caei numumai era teneru si debilu, ci au fostu cuprinsu si de unu morbu indelungatu mai pana in etatea de invetiatura. Tote aceste

intemplandu-se asia, multu amarit'a mama dimpreuna cu celelalte rudeni au trimisu vestitori cu epistola despre tote in-cunoscintiatore cummatului seu Archiepiscopului Logginu, cerandu dela dinsulu mangaiere, prin reintornarea fiului ei Simeonu.

§. 4. Capetandu Loggin inscintierea, a chiamatu pre nepotulu seu Simeonu, si versandu multe lacrimi, l'a serutatu pre dinsulu parandu-i reu, caci abia dobandi-se la multele rogaminte a le sale mangaiere si convorbire la batrenetie, si acumu era-si le lipsesce. Dupa aceea pregatindu tote cate erau de trebuintia lui Simeonu si dandu-i buni concaletori, l'au demisu la muma-sa. Si candu a ajunsu Simeonu la casa sa, s'a tanguitu dimpreuna cu rudenicile sale despre intimplata morte a parintelui si a fratiloru sei. Era dupa catu-va timpu constatuinduse rudenicile acele a face ore care bucuria si mangaiere lui Simeonu, si mumei sale, in loculu intimplatei gele, si a renoi casa repausatei sale rudenie, si-au pusu in cugetu a casatori pre Simeonu; inse elu ascultandu mai vertosu de unchiulu seu Loggin, se pregatea a se rentorce la densulu dimpreuna cu fratele seu Georgiu; dar invinsu de rugamintele mamei sale si ale rudeniciloru, s'a casatoritu, si dupa aceea la timpulu seu si prunci a avutu.

§. 5. Curundu dupa acesta a repausatu acolo in Ienopole preotulu celu mai de capetenia — Protopopulu, — care dupa sange era rudenia acestui Simeonu, cu numele Grigoriu Brancovicu, caci in timpurile acele, precum s'a disu mai susu, archiepiscopi'a si mitropoli'a Ienopolei a fostu transpusa in Beligradulu Transilvaniei prin Michaiu Basarab'a voevodulu, er stapanirea si orenduirea aceea au remasu langa preotulu celu mai de capetenia, pre care aveau datina alu numi protopopu, caci preotulu celu mai de capetenia din Ienopole ave stapanire preste tota Eparchi'a. Pentru aceea toti nunumai rudeniile lui, ci intraga Eparchi'a a Ienopolei contielegendu-se, au statu de Simeonu Brancovicu, ca se li fia elu preotulu celu mai de capetenia; era elu cu totulu refusa, nici au avutu candu-va in cugetu a primi preoti'a. Pentru ca locuia in locuri marginasie si adescori caraului cetatii avendu loviri cu oatea turcesca, facu multa versare de sange. Era in bataliele cu turcii atatu era de maritu numele lui Simeonu catu si in persecutarea, in carea nici ca a esitu Simeonu, de se invingea turculu, totudem'a lui o asericu. Ce va cugeta cetitoriulu despre acesta preotia a lui Simeonu, omu soldatu, — potu se gacescu, pentru aceea mai multe observari despre acesta, fiindu lucrulu si asia chiaru, nu mai trebuescu.

§. 6. Gacitur'a aceea despre cetitoriulu meu o potu intielege din urmand'a istorisire a lui Brancovicu, carea se cuprinde in aceste cuvinte: Intr'unu timpu venindu trimisii turciloru in cetatea Ienopole la marele Jupanu si Capitanu ungurescu, pentru impacuirea marginasie, multa jalba au adusu in contra lui Simeonu. Pentru aceea rugatu de cetatieni, pana ce se mai afla in stare laica se se indeparte in partile Transilvaniei pana ce voru uitá turcii facuta loru superare si se voru impaciu. Era dupa ce au primitu pre sine preoti'a, turcii erasi venindu, dedeu jelbe in contra lui. La care intrigi respundeu cetatienii, cum ca Simeonu au parasitu cele lumesi, si acum lucra la cele sante, era trimisii turcesci respundiendu in limb'a magiara diceu: „Nappal

pap, éjszakán pedig fegyveres ellenség, és békesség rontó“, adeca: diu'a e preotu, era nóptea vrajmasiu inarmatu si frangatoriu de pace. Din aceste se vede cumca Simeonu acela a fostu de spiritu ostasiescu, nici s'a potrivit cu faptur'a de chiamarea preotiésca, caci era de o factura mare si gróznicu la cautatura; inse la rugamintea rudeniiloru sale si a intregi eparchii abia s'a aplecatu si s'a invoitu a primi chiamarea preotiésca.

§. 7. Caus'a pentru carea au statu omenii asia forte de Simeonu ca se se faca preotu, a fostu aceea, — scrie Brancovicu, — ca nu cumva stapanirea episcopésca se se stramute din loculu loru la altulu, séu cu totulu se incete, si aflandu-se ei intre limbi streine nebinevoitoare besericei resaritene, forte padicu, ca stapanirea aceea se remana pre langa famili'a Brancovicesciloru. Abia precum s'au disu, s'au aplecatu dinsulu sub aceea conditiune, ca nu va primi chiamarea mai nainte, pana ce despre acesta nu va face in persóna de scire unchiului seu Archiepiscopului Loggin. Dreptu aceea convoindu-se toti si inzestrandulu cu cele trebuintiose, lu trimitu cu epistola la Archiepiscopulu Logginu. Si acela vedendu pre celu venitu, s'a bucuratu si intielegandu tote despre dinsulu, s'au pregatitu a merge in cetatea Tirgovistei, unde lui Stefanu Mitropolitulu Romaniei in deamenuntulu a facutu cunoscuta venirea nepotului seu. Acesta unica impregiarare ni dá deplina cunoscentia, in ce ticalósa stare s'au aflatu atunci serbii in partile Ienopolei, candu tota conducerea si antaietatea o puneu pre unu protopopu, si catu de injosita si misera au fostu in impregiurarile acele casa Brancovicesciloru, tuturoru este cunoscutu, candu lipsindu din casa loru principii si despotii, cautau ore care antaietate in beserica, si acesta mai virtosu pentru pane.

§. 8. Intielegandu Mitropolitulu Stefanu, ca Simeonu este rudenia lui Logginu si cumca pentru ierotonia au venitu din asia indepartate parti, pe diu'a de mane a Santei Dumineci, preotiloru besericei li a demandatu a fi gata pentru celebrare. Si dupa datina resaritena celebrandu-se dumnediesca liturgia s'au ierotonitu Simeonu de preotu si s'a pusu de protopopu. Dupace s'a facutu indestulu asiedimentulu legii, Archiepiscopulu Logginu luandu pre nepotulu seu, s'au dusu cu dinsulu la monastirea sa Comanu, si bine daruindu-lu precumu cu felone preotiesci, asia si cu alte lucruri, la dimisu la ale sale. Si candu a ajunsu Simeonu celu de capetenia protopopu alu Ienopoliei la ale sale, au aflatu pre toti sanetosi, precumu pre mama sa cea prea in tristata, carea se calugarise sub numele: Mari'a, asia si pre celu mai teneru alu seu frate, pre Georgiu si pre celelalte rudeni, cari cu totu elirosulu — caci asia era datina la ei pre-cela mai de capetenia protopopu alu intimpiná ca pre insusi Archiereulu — au esitu intru intimpinarea lui, afara de soci'a sa, carea tocmái in diu'a si óra aceea, candu l'a ierotonitu pre elu preotu, s'au mutatu din viet'a acesta. Dupa ce s'a mai liniscitu intristarea protopopului Simeonu, precumu in Ienopole, asia si in parochiele locuriloru din pregiuru ale episcopiei sale, a intoemitu asiedimentu de buna pascere si intoemire. Caci in timpii aceia in partile de care erau incungiarati, s'a fostu latitu si precumpanea sect'a calvina asia, catu multi preoti de ai nostri in Ardealu,

radiendu barbele, au cadu de la credința și s'au lipit de ei — după marturia lui Brancoviciu.

§. 9. Înselăți de mărirea lumii acesteia și fără sperință în religie și în chemarea sa, unii din preoția noastră, pentru buna stare a mijloacelor celor din afară ale vieții, nesuferindu persecuția, au purcesu după calvinii, făcându scandalu și ocară bisericii resaritene. Asia sunt fructele necunoștinței dogmelor sale, mai vertosu la pastori. Dar ce s'a întemplat cu Simeonu, veduvitul protopopu? — Trecându putientelu timp, — istoresce Brancoviciu, fratele lui Simeonu, — a ramas veduvita arhiepiscopii și mitropolii Transilvaniei, și așa consfătuindu-se preoții și laicii adunați în soboru, au determinatu, se nu fie altu mitropolit în capitala Transilvaniei Beligradu, în biserica stei Treimi, fără numai Simeonu protopepulu. —

(Va urma.)

APELU

catra invetiatorii gr. res. din provinci'a Metropolitana romana.

Esemple de tota diu'a ne îndemna și imperativu ne provoca a ne uni în cugete și în simțiri. Din toate partile lumii resuna vócea înaintării și prosperarei. Sa afla constatatu pe deplin, că calea cea mai sigură și salutară, ce duce la ajungerea acestui scopu, e *întrunirea socială* pe terenul intelectualu, moralu și materialu.

Vócea înaintării ne provoca și pre noi, fratiloru Colegi! spre însoțire. Devis'a noastră anca nu pôte fi alta, de catu a înființat intruniri în cari cu puteri unite se delaturăm neajunsurile și scaderile noastre de o parte, era de alta parte se ne perfecționăm la acea culme a culturii, care a o posiede cu totu dreptulu se pretinde de la noi, și cari invetiatorii altoru popóre culte déjà au și ajuns'o.

Trebue se ne îndemne la însoțire chiaru starea noastră misera materială spre asigurarea existenței pe venitoriu.

Aceste toate se voru ajunge prin întrunirea în reuniuni invetiatoresci tractuale și provinciale.

Reuniunile aceste ale invetiatorilor din unu tractu scolastic vor avé de scopu principalu: convenirea invetiatorilor tractuali în perióde semestrale, de a se califică și perfecționă pe cariera invetiatorescă prin ținerea de discursuri și disertatiumi, spre esemplu: despre agricultura, gradinaritu, pomologia, metodu scolare etc: mai de parte se voru întemeiă bibliotecă din opere istorice, științifice și din alte opere literare, prin a caroră lectură fie care invetiatoriu se-si póta lată științele sale și se se póta perfecționă și mai departe; în fine prin asemenea reuniuni se va poté realisă și doirnița acea mare, d'a ni asigură existența noastră pe venitoriu prin înființarea de unu fondu ajutatoriu alu invetiatorilor.

Toate reuniunile tractuale aru fi a se întruni în fie care anu scolasticu într'o adunare generală a invetiatorilor din provinci'a noastră română Metropolitană. — unde descoperindu-si fie care invetiatoriu parerea sa individuală despre metodu scolare și împartășindu-si experiențele sale făcute pe cariera invetiatorescă, — le anu luă la dezbateri, ne am silă a delatură scaderile ivite în un'a séu alta privință, — și

prin contielegere comuna a statorii unu metodu câtu se pôte de practic și corespunditoriu cerințelor timpului, ca și pe acésta cale se potemu implini detorințele impuse unui invetiatoriu, și se ni înlesnim și misiunea cea grea incredințiată noastră, pentru care suntem responsabili atatu înainte lui Ddieu catu și înainte lumii.

E de prisosu se mai amintescu și alte argumente, cari ni impun detorința de a ne întruni în reuniuni, pentru că presupunemu, că Fratiele Vóstre le sciti, credu că și consintiti necesitatea întemeierii de atari reuniuni.

Provoca aci numai la Reuniunile din dieces'a Caransiebesiului, precum din Tractulu Dobrei și a Lipovei. — Me marginescu dara a Ve face atenti numai la vócea timpului ce ne provoca la însoțiri.

Se înființăm dara reuniuni invetiatoresci spre perfecționarea noastră intielectuală și morala și spre asigurarea existenței noastre materiale. Și încheiăm cu firmă convingere că acestu Apelu nu va resună în pustia, ci va produce una emulatiune întru înființarea de reuniuni invetiatoresci. Asia se fie!

Dobra în 28 Augustu 1869.

Petru Fogarasiu, m. p.
comitatoriu conferințelor și Vice-
presidiu alu reu. inv. din Tractulu
Dobrei.

Alessiu Nemes, m. p.
inv. și secretariulu reuniunii.

VARIETATI.

* D. Ioanu Goldisiu, noulu profesor alu institutulu clericalu din Aradu, Sambata în 4. Oct. a. e. va primi ordulu calugarescu în monastirea Hodosiu-Bodrogului. — Îdorimu pe noua cariera fericire deplină.

* Sinodu parochiale în întregă eparchia aradana nu scimu se se fi constituitu anca neci într'o comunitate. Nu amu voi a timbră pre nimenea cu neinteresare pentru viața constituțională bisericească, știindu după cum amu aratatu în unulu din nrii trecuti, că în unele comune, introducerea legii nouă bisericesci, se va intalni cu multe dificultăți. Tém'a noastră asta-di — dorere — a mai crescutu, în câtu neci optimismulu celu mai ultraistu nu ar pote-o lasă nepomenita, vedindu că statutulu organicu, votatu deja de unu anu, sancționatu mai de diumetate de anu și impusu pentru comunitățile bisericesci acum de două lune, — neci într'o comună, neci chiar în capitala diecesei, pana acuma anca nu are volóre. „Este timpul se ne sculăm din somnu” (Romani 13₁₁).

* Ni se împartășiesce, că cu ocaziunea asentarii de estimpu, în mai multe cercuri judetiali, preoții romani, cari cadu în clasele ostasiesci, fura siliti a se desbracă de vestiminte și a se supune cercărilor medicali. Acésta s'a întemplat în Bihoru și în unele parti ale Banatului. — O credemu.

Post'a redactiunii.

În. S. — Procedur'a o partinimu, știindu „că lui Dimitrie s'a datu marturia de catra toti și de catra însusi alceverulu.” (3. Ioanu 12.)

Pentru redactiune: **Custante Gurbanu.**